

Multikulturalismus ve výuce ZSV

- Multikulturalismus – ideál harmonické koexistence odlišných kulturních a etnických skupin ve společnosti.
- Zahrnuje oblast pedagogiky, vědecké teorie a výzkumu, čerpá z etnografie, kulturní antropologie, interkulturní psychologie.

Entocentrismus

- Etnocentrismus umírněný
- připisuje hodnotám a normám vlastní kultury výsadní postavení, k projevům, odlišných kultur má ovšem tolerantní vztah a připouští jejich právo na existenci.

- V hypertrofované podobě se pak setkáváme s etnocentrismem agresivním, který je zdrojem netolerance a vyvolává konflikty při konfrontaci jedince s projevy odlišných kulturních společenství, vede k odmítání cizích kulturních prvků nebo znesnadňuje jejich přijetí.

Kulturní relativismus

- Umírněný kulturní relativismus
- vychází z konstatování jedinečnosti jednotlivých kultur, ale zároveň připouští formulaci určitých obecných zákonitostí jejich vývoje a jejich vzájemnou komparaci.

- Extrémní kulturní relativismus
„opájí rozmanitostí kultur“ (Vrheľ 2000: 93) a který odmítá jakékoliv hodnocení výsledků výzkumu odlišných kultur a rezignuje na možnost stanovení obecných zákonitostí kulturního vývoje.

Cvičení - výroky

- 1. Je správné, že Francie zakázala nosit muslimským dívkám šátky do školy.
- 2. Nemůžu hodnotit činnost nacistů, protože jsem v té době nežil a nemohu rozumět příčinám a důvodům jejich chování.
- 3. Ženská obřízka je trestuhodná zrudnost.
- 4. Moderní evropská medicína je vrcholem lidského poznání.
- 5. Pojídání lidského masa není nemorální.
- 6. Obřady, při nichž jsou obětována zvířata, jsou nepřípustné.
- 7. Obezita může být ideálem krásy.
- 8. Čtrnáctileté děti by měly chodit do školy a ne pracovat.

- zdroje konfliktu: jedna ze stran mezikulturního kontaktu pokouší nadřadit své kulturní projevy nad ostatní.
- Reakcí druhé strany je uchýlení se k vlastní kulturní identitě,
- agresivní etnocentrismus plodí obrannou etnocentrickou reakci a násobí napětí etnocentrismem vyvolané.

- **Pluralistický/komunitaristický multikulturalismus** - Ospravedlňuje možnost uznání menšinových požadavků ke specifickým podmínkám existence, jako je například uznání požadavků na vlastní jazyk, praktikování kulturních zvyků a tradic či omezené formy menšinové samosprávy a to i za podmínek, že některý z těchto požadavků může být do jisté míry v rozporu s liberálními principy společnosti.

- Liberální multikulturalismus –usiloval o proměnu etnických kultur, která by umožnila jejich začlenění do demokratické politické kultury – zbavování se těch zvyků u etnických menšin, které jsou v rozporu s liberální demokracií.

- V pedagogické oblasti tematika multikulturalismu od 60. let 20. stol.
- Multikulturní výchova – vytváření způsobilosti lidí chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní – pasivní koexistence.
- Interkulturní výchova – zahrnuje vzájemnost, výměnu, dialog, obohacování – aktivní interakce.
- **Zdůraznění toho, co nás spojuje** (lidskost, VŠELIDSKÉ HODNOTY- Golden Rule, lidská práva).
- Odlišnosti je nutné chápat jako příležitosti ke vzájemnému obohacení bez ztráty vlastní (národní) identity.

- OV a ZSV – vést ke společenskému soužití – sociokulturní rozmanitost,
- zejména tematické okruhy OV a ZSV: Člověk ve společnosti, Člověk stát a právo, Občan ve státě

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- VO-9-1-01* objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání
- VO-9-1-02* rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu
- ~~*VO-9-1-03* zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje~~
- ~~*VO-9-1-04* zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají~~
- VO-9-1-03* kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí
- ~~*VO-9-1-06* zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu~~
- VO-9-1-04* uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem
- VO-9-1-05* objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- VO-9-1-06* rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
- ~~*VO-9-1-10* posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci~~

ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO

Očekávané výstupy

žák

- VO-9-4-01 rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky*
- VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu*
- VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů*
- VO-9-4-04 vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů*
- VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinností občana při zajišťování obrany státu*
- VO-9-4-06 objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství*
- VO-9-4-07 provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci*
- VO-9-4-08 dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování*
- VO-9-4-09 rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů*
- VO-9-4-10 rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady*
- VO-9-4-11 diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání*

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák

- ▶ uplatňuje společensky vhodné způsoby komunikace ve formálních i neformálních vztazích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší konstruktivním způsobem
- ▶ respektuje kulturní odlišnosti a rozdíly v projevu příslušníků různých sociálních skupin, na příkladech doloží, k jakým důsledkům mohou vést předsudky
- ▶ objasní, jaký význam má sociální kontrola ve skupině a ve větších sociálních celcích
- ▶ posoudí úlohu sociálních změn v individuálním i společenském vývoji, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní
- ▶ objasní podstatu některých sociálních problémů současnosti a popíše možné dopady sociálně-patologického chování na jedince a společnost

- ▶ rozlišuje složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů
- ▶ uvede příklady, jak může občan ovlivňovat společenské dění v obci a ve státě a jakým způsobem může přispívat k řešení záležitostí týkajících se veřejného zájmu
- ▶ vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb, na příkladech ilustruje možné formy aktivní participace občanů v životě obce či širších společenstvích
- ▶ obhajuje svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování
- ▶ uvede okruhy problémů, s nimiž se může občan obracet na jednotlivé státní instituce, zvládá komunikaci ve styku s úřady
- ▶ uvede příklady projevů korupce, analyzuje její příčiny a domýšlí její možné důsledky

- poznání, pochopení (kritická reflexe),
respekt, úcta, - kulturně-standardní přístup

- Kulturně-standardní přístup – existují standardy pro vymezení sociokulturních skupin – lze vyčlenit etnické skupiny,
- znaky (jazyk, mentalita, tradice,...),
- tyto odlišnosti mám poznat, pochopit, respektovat, obohatit se.

- Kritika pojetí MKV:
- nelze objektivně popsat hranice mezi kulturami, etniky,
- Video: Map of Europe
- naopak existuje nezřetelnost hranic (superdiverzita).
- Vymezení hranic vede k dichotomii (MY-ONI)
- „respektuje kulturní odlišnosti a rozdíly v projevu příslušníků různých sociálních skupin, na příkladech
- doloží, k jakým důsledkům mohou vést předsudky “ (RVP G),
- majorita X minorita, jedinec příslušník skupiny odlišné od jiné (lepší), základ nacionalismu, rasismu, xenofobie.

Kritický multikulturalismus

- Transkulturní přístup – vychází z jedinečnosti každého člověka,
- základem člověk – jedinečná bytost, individualita,
- relativizuje „členství jedince“ ve skupině,
- rozdíly ne ve skupinách, ale v jednotlivcích,
- identifikace s etnickou skupinou je pouze jednou z identit – „*multiple identity*“.

- „Jednotlivé vrstvy identity nejsou jednotlivci vnímány jako rovnocenné. Jednodušeji se hlásíme k těm složkám své identity, které více odpovídají našemu obrazu o sobě sama a které jsou zároveň naším okolím pozitivně hodnoceny.“

(Howard, 2000)

- *Díky „mnoho“ identitě lze nalézt společné body (muž, otec, bratr, modelář, lékař, křesťan,...), (žena, matka, sestra, zahradnice, zdravotnice ,hinduistka).*
- *Rozdílnost spojená s podobností.*

- Jedinečnost člověka v interakcích s jinými, s prostředím – „zážitek kulturní rozmanitosti“ – přímé setkávání s odlišností,
- odlišnosti ne skrze skupiny, ale skrze jedince (individualitu).
- Interkulturní senzitivita – jedinec vnímá svůj pohled na svět jako jeden z mnoha,
- transformace MKV do OSV, případně i VMEGS.

Metodika – kulturně-standardní přístup

- Vychází z existence sociokulturních skupin, které se vyznačují určitými znaky/standardsy.
- Potřeba jejich pochopení vedoucí k toleranci/obohacení.

Hra na etnologa

Instrukce pro psaní zprávy

Začněte popisem fotografie. Co vidíte? Jak vypadají zobrazení lidé?

Jak vypadají jejich obydlí?

Pokuste se popsat na základě fantazie:

- *co tito lidé dělají, čím se živí*
- *jak početná je jejich rodina a jak fungují příbuzenské vztahy*
- *jak vypadají jejich hygienické a stravovací zvyky*
- *náboženství těchto lidí, postoj k přírodě, vesmíru, světu*
- *hodnotový systém, pojetí krásy, pravdy, spravedlnosti*

Na závěr připojte krátké srovnání kultury, kterou jste popsali, s kulturou svojí.

Hra na etnologa - variace

- <https://www.holocaust.cz/vzdelavani/vzoro-ve-hodiny/hra-na-etnologa/>

Metodika – transkulturní přístup

- Jedinečnost – poznání (kognice), empatie,
- OSOBNÍ PŘÍBĚHY (setkávání jedince s odlišností),
- jedinečnost člověka v autentických situacích (konflikt, diskriminace),
- práce s příběhy/storytelling (film, inscenace, živé obrazy, storyboard, podvojný deník, předvídání z klíčových slov,...),
- metody v souvislosti MKV by neměly vést pouze k pasivnímu získávání informací, nýbrž by měly směřovat k aktivitě žáků (diskuse, kooperativní výuka, kritické myšlení), k formování postojů.

Příběhy související s holocaustem

- Portál Holocaust.cz
- <https://www.holocaust.cz/vzdelavani/vzoro-ve-hodiny/svedectvi-pametniku/>
- Portál **IWitness**
- <https://iwitness.usc.edu/sfi/Global/Portal.aspx?pid=382470e2-52ae-419d-a1bc-da2096666df3>

Čtení s předvídáním

Uvedení:

Příběh se odehrává v době druhé světové války (1939–1945). Nacisté zřídili tisíce koncentračních a vyhlazovacích táborů, ve kterých věznili, mučili a zabíjeli své odpůrce, Židy a Romy. Seznámíte se s autentickým příběhem dvaadvacetileté Roszy Sternové, která byla poslána do nacistického koncentračního tábora v Osvětimi (Auschwitz).

- Na tomto základě vyplňují první řádek tabulky. Poté si přečtou první část textu (je možné číst i nahlas, kdy se žáci postupně střídají). Vhodná je rekapitulace přečtené části děje. Pak vyplní poslední sloupec prvního řádku – co se skutečně stalo. Poté vyplní první dvě políčka druhého řádku. Následně se spolužáky navzájem sdílejí předpovědi a zdůvodnění.
- Poté dostanou druhou část textu (opět je možné přečtení nahlas). Pokračuje diskuse o tom, v čem se shodli, v čem ne. Pak vyplní poslední sloupec druhého řádku – co se skutečně stalo. Následně předvídají, co se stane ve třetí části textu, a svoji předpověď zdůvodní (první dvě políčka třetího řádku). Poté opět sdílejí své předpovědi a zdůvodnění. Poté dostanou třetí část textu (případně čtení nahlas) a porovnají si své předpovědi (vyplnění posledního sloupce třetího řádku).
- Následuje diskuse o správných / chybných předpovědích. Učitel pak krátce doplní další osud hrdinky: Rozsa Sternová nakonec přežila internaci v dalších koncentračních táborech: Ravensbrück, Buchenwald. Byla nucena pracovat v továrně v Neustadt bei Cobur, podařilo se jí zorganizovat útěk. Po válce se vdala a měla dvě děti. Její příběh je zachycen v knize „Mengeleho děvče“.

Tabulka předpovědí

Co se stane?	Proč si to myslíte? Jaké pro to máte důkazy?	Co se skutečně stalo?

Z našeho vagónu už na nástupiště vyhnali všechny. Držela jsem se u maminky a svírala její ruku. I když byl teplý červenový večer, třásla jsem se. Ne zimou, ale nervovým vypětím. Spíše jsem tušila, než věděla, že to, co nyní přijde, bude osudové.

My už jsme nebyli laciná pracovní síla, my jsme byli ti, které bylo ještě třeba zabít. Nemuseli to dělat, ale oni chtěli. Chtěli nás zlikvidovat. A tak nás nyní na rampě v Auschwitzu přivítal sám doktor Smrt – Josef Mengele.

Stáli jsme asi třicet metrů od něho. Jak procházel okolo nastoupených lidí, jen ukazoval prstem – doleva znamenalo do plynu, doprava na práci nebo na pokusy. Život, smrt, život, smrt... Chápete tu moc? On nerozhodoval, kdo půjde do lepšího nebo horšího baráku. Kdo dostane horší nebo lepší jídlo či boty. On rozhodoval, kdo půjde rovnou do plynu a kdo ne.

Nevěděl o nás nic. Nevěděl, že maminka peče nejlepší jablečnou pitu (jablkový koláč) ve městě, ani to, že nám pletla úžasně teplé šály a ponožky. Nevěděl, že já jsem velmi šikovná v matematice a před válkou jsem se toužila stát lékařkou. Nevěděl o nás nic. A ani ho to nezajímalo. Neměly jsme pro něj žádnou lidskou hodnotu.

Viděla jsem jeho ruce. Levou měl zastrčenou v uniformě, pravou držel před sebou ohnutou v zápěstí a ten ukazováček byl jako střelka kompasu. Už jen tři lidé ho od nás dělili – asi dvanáctiletý chlapec s matkou a starší žena. Podíval se na chlapce s matkou. Ukázal doleva. Podíval se na starší ženu. Ukázal doleva. Nalevo se už tísnila celkem velká skupina lidí. Na pravé jich bylo jen několik. Ale všimla jsem si tam hrbatého hochy. Napadlo mě, že ten asi nemá velkou šanci, nebude schopný pracovat. Takže ta levá strana by měla být lepší. Ti, které tam poslal, vypadali zdraví a celkem silní. A děti nechával společně s matkami. Přišlo mi to moudré a logické – budou lépe pracovat, když budou vědět, kde jsou jejich děti a že je o ně postaráno.

Najednou byl u nás. Podíval se na naše ruce, jak se s maminkou pevně držíme, a usmál se. Vlastně to ani nebyl úsměv, ale spíše pohrdavý úsměšek. Uhnula jsem pohledem, když zvedl oči. Nechtěla jsem tam být, nechtěla jsem, aby se na nás díval, chtěla jsem se ztratit, rozplynout, a tak jsem instinktivně odvrátila zrak. To, co následovalo, jsem tím odvrátit nemohla.

Dívala jsem se na jeho ruku. Na ten vztyčený ukazovák. Doleva. Ukázal doleva! Poslal nás obě s maminkou doleva – do plynu. To jsem však tehdy ještě nevěděla. Ulevilo se mi. Podle mé logiky nás poslal na tu správnou stranu. Takže jsme ani neprotestovaly.

Už jsme se otáčely, abychom se přidaly k těm okamžitě odsouzeným na smrt, stojícím na levé straně, když se najednou zastavil a hlasitě řekl: „Komm herr! Pojď sem!“

Otočila jsem se, na koho to mluví. Díval se na mě. Bože, co chce? Co jsem udělala špatně? Vystoupila jsem z řady příliš rychle? Nebo pomalu? Poodešla jsem k němu. A dívala se na něj s doširoka rozevřenými očima. Pamatuji si, že jsem si říkala, mrkej, mrkej, nezírej mu tak do očí, ale nepomohla jsem si. Zastavila jsem se před ním.

„Kolik ti je let?“ optal se mě.

„Dvacet dva,“ chraptěla jsem nepřírozně.

Upřeně se mi podíval do očí. Jeho byly tmavé jako noc. Pronikavé a pichlavé. Já jsem měla modré oči a světle hnědé vlasy. Rozhodně jsem vypadala víc árijsky než on. Viděla jsem, jak si vše prohlížel – moje oči, vlasy, postavu – a najednou ukázal doprava. Měla jsem jít doprava! Odtrhl mě od maminky. Až tehdy jsem si uvědomila, že ji stále křečovitě držím za ruku. Stála za mnou, snažila se na sebe neupoutat jeho pozornost, ale když mě poslal doprava, už to nešlo. Nechtěla jsem ji pustit, nemohla jsem ji pustit! Byla mojí součástí a já zase její. Nechtěly jsme být jedna bez druhé. Ať bychom kamkoliv šly, jen na jediném nám záleželo, abychom tam šly spolu. My dvě. Největší kamarádky a spřízněné duše. Ona byla pevným bodem, na kterém se otáčel můj svět. Bez ní nemohl existovat. Mengele se však rozhodl, že může.

Co o nás říkají (12 aktivit o Evropě)

Analyzujte texty (text 01 do kolonky 01 atd.) a odpovězte na otázky.

Poté přiřadte či tipněte, k jakému textu náleží která fotografie, jméno a národnost.

JMÉNA: Alexandra Koseková, Aurelia Segneri, Wolfgang Saphir, Cairell Brennigan, Anna Demčuk, Peter Cornwall, Abbúd Al-Delib

NÁRODNOSTI: Němec, Ir, Angličan, Turek, Slovák, Ukrajinec, Ital

05

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

06

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

07

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

PRO SVÉ PŘÁTELE UDĚLÁTE COKOLIV

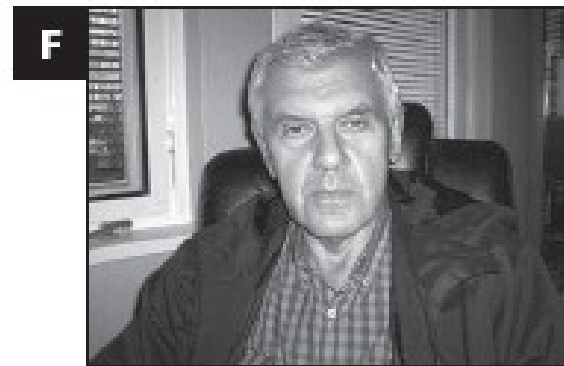
Na Češích obdivuji hlavně obětavost a ochotu pomáhat svým přátelům. Vlastně mi připadáte jako jedna velká rodina. Lidé k sobě mají blízko. Uzavíráte pevná a dlouhodobá přátelství, kterými hned tak něco neotřese.

Vzájemně se na sebe můžete spolehnout a když je potřeba, pomůžete si. U nás vztahy fungují trochu jinak. Každý je zodpovědný sám za sebe. Jsme sice vychováváni k otevřenosti a práci v týmu, ale když se dostaneme do problémů, musíme si pomoci sami. Vy svým přátelům v případě potřeby klidně půjčíte všechny peníze, nebo jim poskytnete ubytování ve vlastním bytě.

Také rodinné svazky jsou v Česku stále pevné a projevují se v nich výše uvedené vlastnosti. Babičky bez jakékoli odměny hlídají třeba každý den svá vnoučata nebo své již dospělé děti zabezpečují materiálně. Taková pomoc by ale měla mít své hranice. Jestliže se někdo například rozhodne založit rodinu, měl by být schopný se o ni sám postarat.

Připadá mi nezodpovědné, když si mladí lidé pořídí děti a nechají se finančně zabezpečovat od svých rodičů. Rodiče jim koupí a zařídí byt, zaplatí dovolenou, dávají jim každý měsíc peníze nebo je jinak podporují, přestože jsou sami třeba v důchodu. Sice vaši schopnost pomáhat druhým oceňuji, ale někdy je lepší, když se člověk raději sám postaví na vlastní nohy.

- Wolfgang Saphir
- Anna Demčuk
- Abbúd Al Delib
- Turek, Ukrajinec, Němec

Příběhy uprchlíků

- Práce s filmovým materiálem:
- Ženy od vedle:
- <https://www.youtube.com/watch?v=QBAO3xwFiiA>
- Ženy od vedle – medailonky:
- <https://bezvrasek.migrace.com/cs/clanky/00070/zeny-od-vedle-pribehy-4-statecnych-zen>

Otázky k příběhu

- Odkud jsou hrdinky příběhů? Proč přišly do České republiky?
- Jak na vás film zapůsobil?
- Co je podle vás pro hrdinky medailonků důležité?
- Čeho se nejvíce bojí do budoucna?
- Co jim přinesl život v ČR?

Příběhy uprchlíků

- Zpracované lekce na základě filmového materiálu:
- <https://www.jsns.cz/lekce/15226-migrace?for=4>

Příběhy uprchlíků

- Interaktivní materiály pro práce s příběhem:
- <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/grafika-pred-rokem-prisli-do-evropy/r~e5d26a7ec1e111e6995d0025900fea04/>

Příběhy uprchlíků

- Komplexní materiály pro práci s příběhy:
- <https://www.amnesty.cz/migrace/migrace-pribehy>

Aktivity

- Představení svého druhu.
- Rozdílnost a podobnost.
- Tečkovaná.
- Okamžik jednoho zázraku (filmový materiál)
- Babylónská věž.
- Stereotypy.
- Hádej kdo přijde na večeři.
- Hra na etnologa.

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Charakteristika průřezového tématu

Multikulturní výchova zaujímá významné místo v současné i budoucí společnosti založené na multikulturních vztazích. Zásadní význam má zejména pro mladé lidi, kteří se připravují na život v prostředí, v němž se setkávají a budou se ve stále větší míře setkávat s příslušníky jiných národností, etnik, ras, náboženství, s lidmi jiného životního stylu a jiných uznávaných hodnot. Jejím úkolem je především rozvíjet porozumění žáků sobě samým a hodnotám své kultury, podpořit jejich integraci v širším multikulturním prostředí při zachování vlastní kulturní identity. Škola má při působení na žáky v tomto směru funkci vzdělávací i výchovnou. Aby byla multikulturní výchova úspěšná a efektivní, musí prolínat celým výchovným a vzdělávacím prostředím školy, týkat se také mezilidských vztahů ve škole, mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi učiteli a rodinou. Důležité je i klima třídy na pozadí širšího školního a společenského prostředí a v neposlední řadě také osobnost učitele a jeho kompetentnost apod.

Průřezové téma Multikulturní výchova se neomezuje jen na informace, které žáci získají zejména ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Občanský a společenskovední základ, Dějepis, Geografie, které mají s multikulturní výchovou úzkou souvislost, ale snaží se stimulovat, ovlivňovat či korigovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků, posilovat jejich schopnosti začlenit se do multikulturních aktivit a být úspěšní v mezinárodní spolupráci. Multikulturní výchova se zaměřuje zejména na poznání a pochopení kulturních diferencí mezi lidmi nej-různějšího původu, mezilidské vztahy, interkulturní komunikaci a přizpůsobení životu v multikulturní společnosti.

Dcera

Situace:

Po dlouhé době ses konečně rozhodla postavit svou rodinu před fakt, že chceš žít se svým přítelem – vietnamským obchodníkem.

Ty celou hru začínáš. Oznam své rodině, že na večeři přijde tvůj přítel, se kterým už delší dobu chodíš a chtěla bys s ním žít. Považuješ za nutné opatrně připravit rodiče na fakt, že jde o vietnamského obchodníka. Pokoušej se uhájit své rozhodnutí a mj. argumentuj, že jsi rozhodně proti předsudkům, které bráním mladým lidem ve svobodné volbě partnera.

Matka

Situace:

Tvá dcera chodí s vietnamským obchodníkem, se kterým má velice intimní vztahy.

Velmi miluješ svou dceru a nechápeš, jak ti tohle mohla udělat. Manžela podporuješ ve všem, co říká a co dělá. Svě dceři nevyhrožuješ, spíš se v ní snažíš vzbudit pocit viny za bolest, kterou ti způsobila. Jsi přesvědčena, že Vietnavec dceru stejně opustí a že bude hodně nešťastná.

Starší bratr

Situace:

Tvá sestra chodí s vietnamským obchodníkem, má s ním velice intimní vztahy.

V zásadě se nestaráš o to, jestli tvá sestra odejde s vietnamským obchodníkem. Jsi přesvědčen, že člověk má právo svobodně si zvolit svého životního partnera. Ale ve chvíli, kdy matka říká, že Vietnavec tvou sestru asi stejně opustí, začínáš přemýšlet o tom, zda sestru nechce jenom využít. Máš o sestru starost a chceš ji chránit.

Otec

Situace:

Tvá dcera chodí s vietnamským obchodníkem a zdá se, že se jejich vztah stává velmi intimním.

Doma platíš za autoritu. Se vztahem své dcery zásadně nesouhlasíš. Znáš lidi a umíš si představit, co by tomu asi řekli, kdyby si tvá dcera Vietnamce vzala. Nejsi rasista, ale svatba dcery je něco jiného. Jde ti jen o její dobro.

Literatura a zdroje

- Gabal, I. Etnické menšiny ve střední Evropě. Praha 1999.
 - Jirásková, V. Multikulturní výchova. Praha 2006.
 - Morvayová, P. Od multikulturní výchovy ke vhledu. Praha 2009.
 - Průcha, J. Multikulturní výchova. Praha 2001.
 - SARTORI, Giovanni. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2011. PNK. ISBN 978-80-7363-380-6.
 - Šišková, T. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha 2008.
 - http://www.ptac.cz/localimages/Multikulturni_vychova_ocekavane_v_ystupy.pdf
 - <http://spolecneprotirasismu.mkc.cz/cz/metodicky-manual-provedeni-interkulturniho-workshopu-pro-studenty-sos-a-sou-media-a-takzvana-uprchlicka-krize>
- <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce#nabidky&stredni-skola-3-ages>

- Lidská práva (LP) – kultura lidských práv: souhrn znalostí, postojů, chování.
- Znalosti: klíčové pojmy v LP, dokumenty, organizace

- Dokumenty v oblasti lidských práv:
- Listina základních práv a svobod
- Všeobecná deklarace lidských práv
- Úmluva o právech dítěte
- Evropská úmluva o lidských právech

Pro využití ve školní výuce

- Zkrácená verze návrhu Všeobecné deklaráce lidských povinností
- Zkrácená verze Všeobecné deklaráce lidských práv

Zkrácená verze návrhu Všeobecné deklarace lidských povinností

- 1. Každá osoba má povinnost jednat se všemi lidmi lidsky.
- 2. Nikdo nesmí podporovat nelidské jednání jakéhokoliv druhu.
- 3. Každý člověk je povinen podporovat dobro a bránit zlu za všech okolností.
- 4. Nečiň druhým to, co nechceš, aby jiní činili tobě.
- 5. Nikdo nemá právo druhého zraňovat, mučit nebo zabíjet.
- 6. Spory mezi státy, skupinami nebo jednotlivci mají být řešeny bez násilí.
- 7. Každá osoba je nekonečně cenná a musí být chráněna. Chránit je třeba též životní prostředí a zvířata.
- 8. Každý člověk je povinen jednat čestně, pravdivě a odpovědně. Nikdo nesmí druhého oloupat o majetek.
- 9. Všichni lidé mají podporovat trvalý vývoj k zajištění lidské důstojnosti, svobody, bezpečnosti a spravedlnosti pro všechny lidi.
- 10. Všichni lidé jsou povinni rozvíjet své schopnosti pílí a úsilím, mají mít rovný přístup ke vzdělání a smysluplné práci. Každý je povinen podporovat potřebné, postižené a diskriminované.
- 11. Veškeré vlastnictví a bohatství musí být odpovědně používáno v souladu se spravedlností a k pokroku lidstva.
- 12. Každý člověk je povinen mluvit a jednat pravdivě. Nikdo, jakkoli mocný, nesmí lhát. Musí však být respektováno právo na soukromí a důvěrnost osobních a pracovních informací.
- 13. Všeobecná etická měřítko a zásady jsou závazné pro každého.

Zkrácená verze Všeobecné deklaráce lidských práv

- 1. Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovní v důstojnosti a právech.
- 2. Všichni mají stejná práva navzdory rozdílnostem, např. rasy, barvy kůže, pohlaví, náboženství aj.
- 3. Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.
- 4. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; nikdo nesmí brát někoho do otroctví.
- 5. Nikdo nesmí být podrobován mučení nebo krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení.
- 6. Každý má právo na stejné zacházení podle zákona a před zákonem.
- 7. Všichni si jsou před zákonem rovni a mají právo na stejnou zákonnou ochranu.
- 8. Každý má právo na účinnou právní pomoc, nejsou-li jeho práva respektována.
- 9. Nikdo nesmí být svévolně zatčen, zadržen nebo vyhoštěn.
- 10. Každý má právo na spravedlivý soud.
- 11. Každý, kdo je obviněn, má právo být považován za nevinného, pokud není jeho vina prokázána.
- 12. Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst.
- 13. Každý má právo se volně pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř určitého státu.
- 14. Každý má právo v případě nespravedlivého pronásledování hledat ochranu a útočiště v jiné zemi.
- 15. Každý má právo na státní příslušnost.
- 16. Každý, jakmile dosáhl plnoletosti, má právo uzavřít sňatek a založit rodinu.

- 17. Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s ostatními. Nikdo nesmí být svévolně majetku zbaven.
- 18. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.
- 19. Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu a právo na informace.
- 20. Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování.
- 21. Každý má právo, aby se zúčastnil vlády své země přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců.
- 22. Každý má právo na sociální zabezpečení.
- 23. Každý má nárok na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky, stejný plat za stejnou práci a na ochranu proti nezaměstnanosti.
- 24. Každý má právo na odpočinek a zotavení.
- 25. Každý má nárok na životní úroveň přiměřenou zdraví a blahobytu jeho i rodiny.
- 26. Každý má právo na vzdělání.
- 27. Každý má právo účastnit se kulturního života společnosti.
- 28. Každý má právo na „sociální řád“ zaručující lidská práva a musí takový řád respektovat.
- 29. Každý musí respektovat práva ostatních, společnost a veřejný majetek.
- 30. Nikdo nemá právo upírat někomu žádné z uvedených práv.

Tzv. 3 generace lidských práv

- občanská a politická
- sociální, ekonomická, kulturní,
- práva solidarity (na mír, trvale udržitelný rozvoj)

- porušování LP jednou z příčin společenských (antroposociálních) problémů současného světa.

Metodické postupy realizace

- Kombinace transmisivního a konstruktivistického přístupu, metodické aktivity by se kromě znalostí měly soustředit i na rozvoj postojů, sociálních dovedností.
- Výběr aktivit:
- Bojovníci za lidská práva.
- Vetřelci.
- Zahraj to (materiál zkrácená verze Všeobecné deklarace LP) .

A

„Bojoval jsem proti nadvládě bílých i proti nadvládě černých. Choval jsem v sobě ideál demokratické a svobodné společnosti, v níž žijí všichni lidé ve vzájemné shodě a mají rovné příležitosti. Je to ideál, pro který stojí za to žít a který stojí za to uskutečnit. A pokud to bude potřeba, je to ideál, pro který jsem připraven zemřít.“

Nelson Mandela

B

Narodil/a se ve vesnici blízko Umtaty a v sedmdesáti šesti letech byl/a zvolen/a prezidentem/prezidentkou Jihoafrické republiky v prvních demokratických volbách, které se v této zemi uskutečnily. Do té doby – ale ani potom – se nikdy nevzdal/a

C

boje proti apartheidu, rasistickému systému, který bývalá bělošská vláda využívala k potlačování většinové černošské populace. Byl/a vystaven/a různým formám represe: nesměl/a se účastnit žádných shromáždění, byl/a přinucen/a uchýlit se do úkrytu a nakonec ho/ji

D

zatkli a ve čtyřiačtyřiceti letech odsoudili k doživotnímu vězení. Následujících dvacet osm let svého života strávil/a za mřížemi, daleko od své rodiny a svých dětí.

A

„Nesnažíme se zničit vojenský režim: pořád nám hrozí, že nás zlikvidují, ale... cílem našeho hnutí je vytvořit společnost, která nabízí bezpečí všem lidem včetně armády.“

Daw Aung San Suu Kyi

B

Narodil/a se v roce 1945 na Barmě, jeho/její otec byl národní hrdina zavražděný v boji za nezávislost na koloniální vládě. Stal/a se oblíbeným lídrem

C

boje za demokracii proti krutému vojenskému režimu a byl/a téměř zavražděn/a armádní jednotkou, která dostala rozkaz namířit proti němu/ní své zbraně. Strávil/a šest let v domácím vězení, aniž byl/a obžalován/a z nějakého trestného činu. Tak byl/a účinně odříznut/a od okolního světa. Dokonce ani po propuštění mu/jí

D

nedovolili setkat se s umírající/m manželkou/manželem. Ještě v roce 2001 se musel/a zdržovat pouze ve svém domě s přísně střeženým vstupem a odstřižnutou telefonní linkou.

Literatura a zdroje

- Bílek, P. *Výchova a vzdělání v oblasti lidských práv*. Praha 2002.
- Canfield J., Siccone F. *Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře*, Portál, Praha.
- Hradečná M., Hejlová H., Novotná-Dědečková J. *Práce učitele s právy dítěte*, SVI PedF UK, Praha, 1996
- Kjaergaard E., Martineniene R. *Pětkrát hurá demokracii, O demokracii v každodenní praxi školy*, agentura STROM, 1997 (O demokracii v každodenní praxi školy)
- Komárková B. *Původ a vývoj lidských práv*, SPN, Praha, 1990
- KOMPAS. *Manuál pro výchovu mládeže k lidským právům*. Praha 2006.
https://www.naerasmusplus.cz/file/4110/kompas_manual.pdf
- PROCHÁZKOVÁ, Ivana; RAABOVÁ, Eva. *Výchova k občanství a demokracii: ukázky úloh a náměty pro výuku občanské výchovy*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001.
- *První kroky. Příručka pro úvod do výchovy k lidským právům*. Praha 1998.
- REDLICOVÁ, J. *Hlasy žáků a demokracie ve škole. In: Demokracie ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 2006.

Evropská dimenze

- Osobní identita – národní identita – evropská identita.
- **Evropská dimenze - koncept vztahující se k výchově k hodnotám, rozvoji evropské identity, uvědomování si přináležitosti k Evropě při současném respektování identity národní.**

Vymezení evropské dimenze - společné prvky:

- antika, křesťanství, osvícenství (J. Patočka)
- **Evropa – zeměpisné, politické vymezení (Evropská unie)**
- **Evropanství a evropská identita - přináležitosti k nadnárodnímu společenství, sdílení společných hodnot:**
 - **demokracie, lidská práva,**
 - **racionalita, exaktnost, humanita, svoboda.**
- **Při učení o Evropě je nutné brát do úvahy její propojenost s okolním světem, širší globální souvislosti.**

- *„Nový člověk, homo europaeus nezrodí se pouze politikou vnější, nýbrž hlavně vniterní. ...Politický úkol demokratické rekonstrukce Evropy musí být dovršen a vlastně umožněn mravním převychováním národů. ... Ježíš, ne Caesar – toť heslo demokratické Evropy...“*

T. G. Masaryk

- Přímé zastoupení tematiky EU v osnovách:
- tematický okruh ***Mezinárodní vztahy a globální svět*** (*evropská integrace*),
- *nutnost propojení s multikulturní tematikou a tematikou lidských práv (Člověk ve společnosti, Občan ve státě).*

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- myslet systémově a hledat souvislosti mezi jevy a procesy;
- spolupracovat aktivně a efektivně s jinými lidmi, vcítit se při poznávání a posuzování jejich názorů do situace a prostředí, ze kterého vycházejí jejich přístupy;
- vytvořit si na základě osvojených informací vlastní názor, umět ho vyjádřit a obhajovat ho argumentací v diskusích o politických, ekonomických a sociálních problémech v kontextu s evropskými a globálními vývojovými tendencemi;
- umět přijmout názor ostatních a korigovat své původní pohledy na danou problematiku;
- využívat lokální, regionální a mezinárodní příležitosti k ověření občanských dovedností a demokratických mechanismů a struktur;
- srovnávat odlišnosti a shodnosti kultury a životního stylu v Evropě a ve světě, využívat k tomu vlastní zkušenosti, veřejné informace a uměleckou tvorbu;
- kriticky zhodnotit a využít zkušenost z jiného kulturního prostředí;
- chápat historickou kontinuitu v evropském a globálním kontextu ve vztahu k vývoji vlastního národa a státu;
- vnímat a hodnotit lokální a regionální jevy a problémy v širších evropských a globálních souvislostech;
- projevovat solidaritu s postoji evropských a jiných národů usilujících o harmonický rozvoj, mír a demokracii;
- uvažovat a nacházet řešení problémů a konfliktů s ohledem na historickou zkušenost Evropy a jiných částí světa;
- orientovat se v neznámém prostředí a mezinárodních situacích;
- osvojit si sociální a kulturní dovednosti usnadňující interkulturní a mezinárodní komunikaci;
- získávat praktické dovednosti pro osobní a pracovní život v otevřeném evropském prostoru.

Metodické postupy realizace

- Kromě **kognitivní** dimenze je nutné směřovat aktivity k rozvoji odpovídajících postojů – překonávání **stereotypů** a **předsudků** k lidem z odlišných etnik, **souvislost s rozvojem sociálních a občanských kompetencí**,
- z pohledu metodického přístupu (výukových aktivit) úzká vazba tematiky **VMEGS** na multikulturní problematiku, problematiku lidských práv.
- Přímé poznávání „Evropy a světa“ – exkurzní vyučování, společné projekty škol.
- Zprostředkované poznávání – výukové aktivity – vypracované metodické materiály:

Komiks o politice soudržnosti

1. O POLITICE SOUDRŽNOSTI

2. O PRINCIPECH

3. O PLÁNOVÁNÍ

4. O PARTNERSTVÍ

5. O FONDECH POPRVÉ

6. O FONDECH PODRUHÉ

7. O FONDECH POTŘETÍ

8. O PROJEKTECH

9. O MONITORINGU A HODNOCENÍ

10. O PŘEDSEDNICTVÍ

11. O KOMIKSU

1. O POLITICE SOUDRŽNOSTI

kresba: Jaromír Plachý
námět: Pavla Oriniaková
Ondřej Marek

Zdravím! Jsem roztomilý maskot
Europáček a formou snadno pochopitelnou
vám vysvětlím, co je to politika
soudržnosti, čili kohezní politika EU!

Evropská unie je hromada různých států.

Na grafu můžeme vidět,
že každý stát je jinak ekonomicky vyspělý.

Když se objeví takové kolosy jako USA nebo
Čína, potom jednotlivé ekonomické rozměry
států EU moc neohromí.

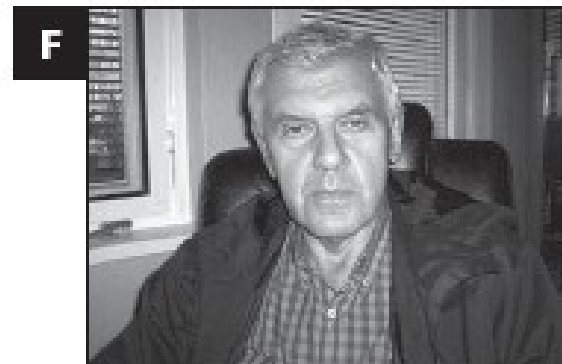
Proto Evropa začala spolupracovat
na společném ekonomickém růstu.

Evropská unie se snaží jednotlivé státy co
nejvíc stmelit dohromady a rušit mezi nimi
hranice i další omezení. Tomu se vlastně
říká Kohezní politika.

Co o nás říkají

- Wolfgang Saphir
- Anna Demčuk
- Abbúd Al Delib
- Turek, Ukrajinec, Němec

Analyzujte texty (text 01 do kolonky 01 atd.) a odpovězte na otázky.

Poté přiřadte či tipněte, k jakému textu náleží která fotografie, jméno a národnost.

JMÉNA: Alexandra Koseková, Aurelia Segneri, Wolfgang Saphir, Cairell Brennigan, Anna Demčuk, Peter Cornwall, Abbúd Al-Delib

NÁRODNOSTI: Němec, Ir, Angličan, Turek, Slovák, Ukrajinec, Ital

05

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

06

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

07

Jméno:

Národnost:

Je něco, co mu na Čechách či životě v Česku vadí a proč?

Je něco, co se mu v Česku líbí?

V čem s autorem ve výpovědi můžete souhlasit a co naopak vnímáte jinak?

foto

PRO SVÉ PŘÁTELE UDĚLÁTE COKOLIV

Na Češích obdivuji hlavně obětavost a ochotu pomáhat svým přátelům. Vlastně mi připadáte jako jedna velká rodina. Lidé k sobě mají blízko. Uzavíráte pevná a dlouhodobá přátelství, kterými hned tak něco neotřese.

Vzájemně se na sebe můžete spolehnout a když je potřeba, pomůžete si. U nás vztahy fungují trochu jinak. Každý je zodpovědný sám za sebe. Jsme sice vychováváni k otevřenosti a práci v týmu, ale když se dostaneme do problémů, musíme si pomoci sami. Vy svým přátelům v případě potřeby klidně půjčíte všechny peníze, nebo jim poskytnete ubytování ve vlastním bytě.

Také rodinné svazky jsou v Česku stále pevné a projevují se v nich výše uvedené vlastnosti. Babičky bez jakékoli odměny hlídají třeba každý den svá vnoučata nebo své již dospělé děti zabezpečují materiálně. Taková pomoc by ale měla mít své hranice. Jestliže se někdo například rozhodne založit rodinu, měl by být schopný se o ni sám postarat.

Připadá mi nezodpovědné, když si mladí lidé pořídí děti a nechají se finančně zabezpečovat od svých rodičů. Rodiče jim koupí a zařídí byt, zaplatí dovolenou, dávají jim každý měsíc peníze nebo je jinak podporují, přestože jsou sami třeba v důchodu. Sice vaši schopnost pomáhat druhým oceňuji, ale někdy je lepší, když se člověk raději sám postaví na vlastní nohy.

Literatura a zdroje

- Aktivní evropský občan (manuál k projektu).
- JIRÁSKOVÁ, V. *Učíme o nás a o Evropě. Praha : Sofi s, 1999.*
- MASARYK, T. G. *Nová Evropa. Brno : Doplněk, 1994.*
- MEZIHORÁK, F. *Galerie velkých Evropanů. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002.*
- NEKVAPIL, V. *Jak učit o EU. Praha:AMO, 2005.*
- NÁDVORNÍK a kol. *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Scio 2001.*
- PATOČKA, J. *Česká vzdělanost v Evropě. Praha, 1939.*
- PLACHÝ a kol. *Komiks o politice soudržnosti*
- SLEJŠKA, Z., SLEJŠKOVÁ. *12 aktivit o Evropě. Praha 2007.*
- STANĚK, A. *Výchova k občanství a evropanství. Olomouc, 2007.*
- WALTEROVÁ, E. *Evropská dimenze ve vzdělávání: východiska, trendy, perspektivy. In Evropská dimenze ve vzdělávání a v přípravě učitelů: sborník referátů a informací z interdisciplinárního kolokvia Praha. Praha : PdF UK, 1996.*

- ***http://europa.eu/abc/euslides/index_cs.htm***
- *<http://euhrou.cz/eu-pro-ucitele/>*
- *http://europa.eu/teachers-corner/pdf/info_cs.pdf*
- *<http://www.dvorek.eu/>*